

PROGRAMI I LËNDËS MUZIKË

Qershor 2015

SHKALLA E PARË , KLASA E DYTË

Përmbajtja e Programi

I. Hyrje	Error! Bookmark not defined.Error! Bookmark not defined.
II. Korniza konceptuale e programit.....	6
1. Qëllimet e programit të muzikës	9
2. Lidhja e kompetencave kyçe me kompetencat e fushës	10
3. Lidhja e muzikës me temat ndërkurrikulare.....	12
4. Lidhja e muzikës me fushat e tjera kurrikulare.....	13
5. Kompetencat e lëndës dhe tematikat e saj	Error! Bookmark not defined.Error! Bookmark not defined.
6. Ndarja e peshave për tematikë për secilën klasë.....	19
III. Përmbajtja e shkallës së parë	20
1. SHKALLA E PARË, KLASA E DYTË	21
1.1 Tematika : Gjuha dhe komunikimi muzikor.....	21
1.2 Tematika: Teknika dhe procese muzikore	235
1.3 Tematika: Historia, muzika dhe shoqëria	28
IV. Udhëzime metodologjike	31
V. Udhëzime për vlerësimin	35
VI. Materiale dhe burime mësimore.....	36

Tabelat dhe digramat

Digrama 1: Korniza konceptuale e programit.....	8
Digrama 2: Rezultatet e të nxënit të komptencave kyçe që realizohen nëpërmjet lëndës së muzikës për shkallën e parë dhe të dytë.	11
Digrama 3: Lidhja ndërmjet muzikës dhe fushave të tjera.	15
Digrama 4 : Kompetencat e lëndës dhe tematikat e lëndës.	17
Tabela 1: Kompetencat e lëndës, përshkrimi dhe realizimi i tyre nëpërmjet tematikave të lëndës	18
Tabela 2: Orë të sugjeruara për çdo tematikë.....	19

GRUPI I PUNËS

Majlinda Hala

Mirjana Maja

Fatbardh Leka

Aurela Zisi (klasa përgatitore)

Fusha e arteve është pjesë e rëndësishme e kurrikulës, në të cilën përfshihen aspekte të kulturës materiale, shpirtërore, artistike, intelektuale dhe emocionale, ku ndërveprojnë kultura dhe shoqëria. Mësimi i arteve u afron nxënësve mundësi për të zhvilluar njohuritë artistike përmes mjeteve shprehëse si: tingujve, ngjyrave, formave, fjalës, lëvizjeve. Ato mësohen, formohen dhe kultivohen përmes teknikave e proceseve artistike, nxisin të mësuarit konkret të artit gjatë procesit mësimor në shkollë dhe në jetën e përditshme. Njohuritë artistike që zhvillohen nëpërmjet fushës së arteve në të gjitha shkallët, kontribuojnë në arritjen e kompetencave kyç, në funksion të të nxënësve gjatë gjithë jetës. Fusha e arteve zhvillohet përmes lëndëve: *art pamor, muzikë, kërcim dhe dramë* si lëndë të detyrueshme në **shkallën 1, shkallën 2 dhe shkallën 3**. Fusha e arteve **në shkallën e parë** fokusohet në ndërgjegjësimin e nxënësve për njohjen e dukurive, fenomeneve, objekteve dhe situatave artistike në mjedisin që i rrethon.

Artet janë konceptuar në funksion të të nxënësve gjatë gjithë jetës dhe mundësitë e nxënësve për të njohur gjuhën artistike të arteve, për të realizuar, për të prezantuar punë të ndryshme artistike, për të vlerësuar veprat e arteve të ndryshme. Artet stimulojnë ndërgjegjësimin trupor, ushqejnë imagjinatën artistike, kontribuojnë në zhvillimin e vetëbesimit, ndihmojnë në krijimin dhe zhvillimin e vetëdijes dhe identitetit kombëtar, nëpërmjet elementeve dhe vlerave artistike kulturore të trashëgimisë sonë kombëtare si dhe në pasurimin e botëkuptimit të nxënësve.

I. Muzika

Muzika është disiplina artistike e cila qëndron mes të gjitha formave të tjera inteligjente të njeriut (artit në përgjithësi, shkencave shoqërore e historike dhe shkencave artistike), si një përbërës i barabartë me to i progresit intelektual dhe i humanitetit. Kjo tregon që muzika krijon edhe historinë e vet përmes kultivimit e sofistikimit të “këngës” primitive dhe kultivimin e përpunuar të zërit njerëzor e të instrumenteve të muzikës. Të gjitha këto të bashkërenduara e të nënrenduara në procesin e edukimit, do të kërkojnë të trajtohen në mënyrë të përveçuar e sistematike në këtë program lëndor sipas shkallëve. Muzika është një disiplinë artistike e artit dhe gjuhë universale që ndihmon nxënësit të kuptojnë dhe lidhin fenomenet dhe dukuritë muzikore, proceset dhe çështjet që i përkasin muzikës, duke vërtetuar ligjshmërinë e tyre, si dhe duke shpjeguar mënyrat e interpretimit dhe ndërtimit të tyre, gjë e cila çon drejt realizimit të një procesi të suksesshëm të mësimin të muzikës.

Njohja me muzikën është një vlerë e madhe për të mundësuar krijimin e personalitetit të nxënësve, zhvillimin e aftësive të tyre për të punuar në mënyrë të pavarur e sistematike si dhe për të menduar dhe gjykuar në mënyrë krijuese, artistike dhe kritike.

Integrimi i muzikës me të gjitha lëndët e tjera brenda fushës së arteve, me fushat e tjera të kurrikulës, si dhe metematndërkurrikulare ka qëllim që të zotërohen sa më mirë *kompetencat kyçe*. Muzika është e pranishme në aktivitetet tona të përditshme (p.sh.klasë, shtëpi, tv, film, koncert, teatër, kolonë zanore, ngjarje të shënuara familjare, veprimtari brenda dhe jashtë shkollës, ngjarje të komunitetit etj.). Muzika nuk mund të kuptohet pa marrjen e disa njohurive themelore bazë si njohja me *gjuhën muzikore dhe komunikimin përmes saj, zbatimin përmes teknikave dhe proceseve muzikore, njohja me zhvillimin historik të saj dhe lidhjen e ngushtë me njeriun*, njohuri që bëjnë të vetëdijshëm nxënësit për rolin e muzikës në jetën e përditshme.

Me anë të muzikës, nxënësit mësojnë dhe interpretojnë këngë dhe lojëra muzikore përmes teknikave të këndimit, zbatojnë modele ritmike përmes njohjes me ritmet, luajnë me instrumentet, përmes zbatimit të teknikave të luajtjes me to, kuptojnë krijimin e muzikës, përmes njohjes së fenomeneve dhe dukurive muzikore në natyrë etj.

Artet janë një nga shtatë fushat e kurrikulës së arsimit bazë dhe e cila përmban katër lëndë brenda saj:Arti pamor,**muzika**, drama dhe kërcimi.Muzika mësohet në të gjitha shkallët e kurrikulës.

Në shkallën e parë dhe të dytë muzika zhvillohet përmes njohjes me dyshtyllat bazë të saj *ritmit* dhe *melodisë*. Ritmi zbulohet në mjedisin përreth ku nxënësit jetojnë dhe mësojnë. Më pas në muzikë, ritmi përjetohet duke provuar modele të ndryshme ritmikeku krijohen ritme me dy, tri dhe katër goditje. Edhe tingujt zbulohen në mjedisin përreth dhe përcaktohen karakteristikat e tyre me fjalë të thjeshta. Këngët dhe lojërat didaktike për fëmijë, këngët dhe lojërat popullore, të përshtatshme për nga karakteri, përmbajtja e shtrirja, me dhe pa shoqërim instrumental, mësohen duke formuar kështu një kulturë vokale tek nxënësit, përmes teknikave të kënduarit dhe kërkesave të këndimit: *pozicioni, frymëmarrja, artikulimi i fjalëve* etj. Luajtja me instrumente me goditje, shoqërimi i këngëve dhe lojërave muzikore, krijimi i modeleve ritmike përmes ligjërimit të vargjeve, shoqërimin me lëvizje trupore, me shuplaka, janë veprimtari që zhvillohen në këtë nivel.

Muzika, u afron nxënësve *kënaqësinë* përjetimit që afron dëgjimi i një vepre muzikore¹, *aspektet “prozaike”* të saj, *faktorët* që e bëjnë të mundur ekzistencën e veprës si të tillë ose të atillë; *mekanizmin* që e vë në lëvizje *përfytyrimin e figurës së tingujve* dhe gjithë arsenalin e mjeteve që përcaktojnë *pamjen tërësore të muzikës*.

Lënda e muzikës synon të edukojë dhe formojë nxënësit nga pikëpamja muzikore, duke i orientuar ata me kreativitet drejt kuptimit të veçorive të ligjërimit muzikor nga më e thjeshta te më e ndërlikuara përmes gjuhës dhe komunikimit muzikor, drejt marrjes pjesë dhe interpretimit në veprimtaritë muzikore individuale dhe në grup përmes teknikave dhe procesit muzikor, drejt formimit dhe krijimit të një vlerësimi dhe qëndrimi artistik në njohjen me veprat muzikore.

---

¹ Veprat muzikore do të vendosen për dëgjim për të sjellë shembuj konkretë të shpejtësisë së ritmit, karakterit muzikor, të karakteristikave të tingujve, apo karakteristikave të formës apo gjinisë muzikore.

II. Korniza konceptuale e programit

Hartimi i programit lëndor rrjedh nga: korniza kurrikulare e arsimit parauniversitar, kurrikula bërthamë dhe plani mësimor i arsimit bazë.

Si i tillë ky dokument i shërben:

- **Nxënësit**, për zhvillimin e kompetencave kyçe të të nxënësve gjatë gjithë jetës dhe të kompetencave të lëndës së muzikës, në mënyrë që ata të përballojnë sfidat e jetës dhe të integrohen në shoqëri.
- **Mësuesit**, për planifikimin, realizimin dhe vlerësimin veprimtarisë mësimore dhe arritjet e nxënësve në klasë dhe jashtë saj.
- **Prindit**, për njohjen e rezultateve të pritshme të fëmijëve dhe kriteret e vlerësimit në periudha të caktuara.
- **Hartuesit** të teksteve mësimore dhe të materialeve ndihmëse për mësuesit dhe nxënësit.

Programi i muzikës ka në thelbin e tij krijimin e kushteve për ndërtimin e **kompetencave të lëndës** si dhe të kompetencave kyçe që lidhen me to. Realizimi i **temave ndërkurrikulare** nëpërmjet lëndës së muzikës është një komponent i rëndësishëm i programit për kontributin e muzikës dhe të gjitha arteve të tjera që përbëjnë fushën e arteve, në shoqëri dhe në jetën e përditshme.

Programi përmban **3 tematika** të cilat janë të përbashkëta në të gjitha disiplinat artistike të fushës së arteve, e krijojnë kushte që nxënësi të ndërtojë dhe zbatojë njohuritë, shkathtësitë, qëndrimet dhe vlerat, në funksion të kompetencave të lëndës dhe kompetencave kyçe. Në program paraqitet edhe **koha mësimore për secilën tematikë**, që ndryshon nga klasa në klasë.

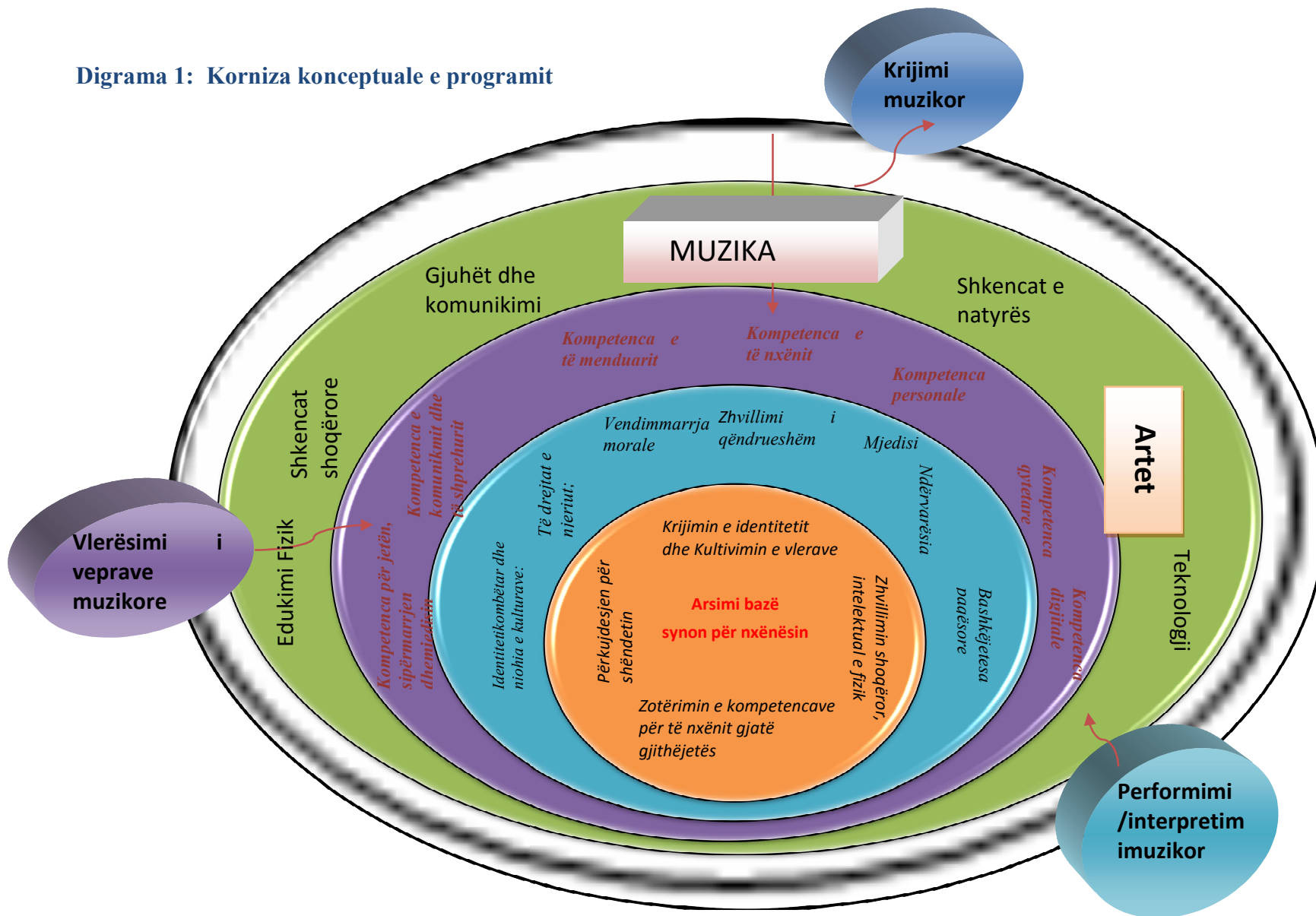
Në program, gjithashtu, përshkruhet lidhja e muzikës dhe fushave të tjera, në mënyrë që kurrikula e arsimit bazë të shihet si një e tërë për realizimin e qëllimit kryesor të formimit të nxënësve.

Përdorimi i metodologjive efikase në mësimdhënie në muzikë është kusht për zbatimin e programit, për arritjen e kompetencave nga ana e nxënësve, duke idhënë secilit mundësinë të shfaqë dhe të zhvillojë potencialin artistik, që zotëron brenda vetes. Në këtë program ***vlerësimi i nxënësve*** është komponent thelbësor për përmirësimin e arritjeve të nxënësve dhe procesit të të nxënësve.

Programi i muzikës, të përmbajtjes, paraqitet në diagramin mëposhtëm:

Digrama 1: Korniza konceptuale e programit

Arsimi parauniversitar krijon kushte dhe mundësi që nxënësit: të ndërtojnë dhe të zhvillojnë njohuri, shkathtësi, qëndrime dhe vlera që kërkon shoqëria demokratike; të zhvillohen në mënyrë të pavarur e të gjithanshme; të kontribuojnë në ndërtimin dhe mirëqenien vetjake dhe të shoqërisë shqiptare dhe të përballen në mënyrë konstruktive me sfidat e jetës.

Në arsimin parauniversitar nxënësi/ja:

- kultivon identitetin vetjak, kombëtar dhe përkatësinë kulturore;
- përvetëson vlera të përgjithshme kulturore dhe qytetare;
- zhvillohet në aspektet intelektuale, etike, fizike, sociale dhe estetike;
- zhvillon përgjegjësi ndaj vetes, ndaj të tjerëve, ndaj shoqërisë dhe ndaj mjedisit;
- aftësohet për jetë dhe për punë, në kontekste të ndryshme shoqërore e kulturore;
- aftësohet për të nxënë gjatë gjithë jetës;
- zhvillon shpirtin e sipërmarrjes;
- përdor teknologjitë e reja.

1. Qëllimet e programit të muzikës

Programi i Muzikës, nëpërmjet përmbajtjeve të tematikave, ka si qëllim zhvillimin e njohurive dhe koncepteve bazë për formimin artistik në muzikë, përmes zbulimit të dukurive dhe fenomeneve muzikore nga mjedisi, zhvillimin e aftësive muzikore, të menduarit kritik dhe krijues, zhvillimin personal, intelektual, social dhe kulturor të nxënësve, aftësimin e nxënësve për të njohur dhe vlerësuar vepra të muzikës shqiptare dhe asaj botërore, nga periudha dhe kontekste të ndryshme kulturore dhe historike. Ata do të përfshihen në veprimtari muzikore tradicionale, duke manifestuar vlerat e muzikës kombëtare si pjesë e pandashme e vlerave të artit shqiptar, marrin pjesë në jetën kulturore të klasës, shkollës, komunitetit, duke i vënë në shërbim të mjedisit, ku jeton, aftësitë dhe talentin e vet, ndërveprojnë në mënyrë sociale, kulturore dhe intelektuale me grupet të ndryshme kulturore apo etnike, krijojnë dhe realizojnë punë të ndryshme muzikore, japin kontributin personal në zhvillimet artistike muzikore në nivel lokal, kombëtar dhe më gjerë.

Në programin e muzikës nxënësi mëson të zbulojë ngjashmëritë, ndryshimet, marrëdhëniet shkak - pasojë ndërmjet dukurive dhe fenomeneve muzikore, eksperimenton me ritmin dhe melodinë, duke i gjetur ato në mjedisin e tyre të përditshëm. Ai kupton dhe argumenton qëndrimet e veta, duke ia paraqitur të tjerëve, edukohet të punojë në grup, ndihet i suksesshëm në muzikë.

2. Lidhja e kompetencave kyçe me kompetencat e fushës

Ndërtimi dhe zbatimi i kompetencave kyçenga nxënësit gjatë procesit të mësimdhënies dhe nxënies, kërkon që mësuesi të mbajë parasysh lidhjen e kompetencave kyçeme me kompetencat e lëndës për secilën shkallë. Për të realizuar në praktikë këtë lidhje, mësuesi duhet të përzgjedhë situatat, veprimtaritë, metodat, dhe mjetet e përshtatshme të procesit të nxënies. **Kompetenca** përcaktohet si integrimi i njohurive, shkathtësive dhe qëndrimeve që një nxënës duhet t'i fitojë gjatë procesit të nxënies. Organizimi i mësimin të muzikës me bazë kompetencat përqendrohet në atë që nxënësi duhet të dijë, të bëjë saktë dhe të shpjegojë pse e bën.

Kur nxënësi realizon kompetencat muzikore, ai njëkohësisht është duke zhvilluar edhe kompetencat kyçe. Psh.:kompetenca e muzikës “Interpretimi dhe performimi i veprave” (këngëve dhe lojërave muzikore) përfshin shumë nga teknikat e tëkënduarit apo luajtjes me instrumente muzikore, por jo vetëm kaq, në arritjen e kësaj kompetence ndihmojnë dhe procese të tilla si improvizimi, interpretimi, analizimi tekstual dhe muzikor i këngëve dhe lojërave që këndojnë apo i veprave muzikore që dëgjojnë.

Për të realizuar lidhjen e kompetencave kyçe me kompetencat e lëndës së muzikës mësuesi ndjek këto hapa:

- përzgjedh rezultatin/et e të nxënit për kompetencat kyçe që synon të arrijë nxënësi në shkallën përkatëse;
- zbërthen në rezultate të nxëni për kompetenca kyç për secilin vit mësimor rezultatin/et e të nxënit për shkallë, për kompetencat kyçe;
- përzgjedh rezultatin/et e të nxënit për shkallë për kompetencat e lëndës së muzikës që synon të arrijë nxënësi;
- zbërthen në rezultate të nxëni për kompetencat e lëndës së muzikës për vit mësimor, rezultatin/et e të nxënit për shkallë;
- përzgjedh përmbajtjen/et mësimore, mjetet didaktike, metodologjinë e mësimdhënies, përmes të cilave realizon rezultatet e të nxënit të kompetencave muzikore në një vit mësimor, si dhe rezultatet e të nxënit për kompetencat kyç në një vit mësimor;
- planifikon mësimdhënien duke përfshirë periudhën kohore gjatë së cilës do t’i arrijë rezultatet e të nxënit brenda vitit shkollor;
- kryen analiza dhe vlerësime të ecurisë së nxënësve pas realizimit të orëve mësimore, detyrave, projekteve, për të verifikuar arritjet e rezultateve të të nxënit për vit mësimor dhe shkallë për lëndën e muzikës.

Digrama 2: Rezultatet kryesore të të nxënit sipas kompetencave kyçe që realizohen nëpërmjet lëndës së muzikës për shkallën e parë.

SHKALLA E PARË
Kompetenca e komunikimit dhe e të shprehurit
<ul style="list-style-type: none"> • Aktivizohet në veprimtaritë muzikore/artistike. • Kupton simbolet muzikore që u drejtohen. • Shprehet në mënyrë të thjeshtë me anë të simboleve muzikore.

<ul style="list-style-type: none"> • Komunikon artistikisht në mënyrë të thjeshtë.
Kompetenca e të menduarit
<ul style="list-style-type: none"> • Mendon në mënyrë krijuese. • Merr njohuritë në mënyrë të pavarur dhe krijuese. • Zhvillon aftësitë për të menduar në mënyrë krijuese. • Kupton ndjek udhëzimet për të realizuar një krijim apo veprimtari muzikore.
Kompetenca e të mësuarit për të nxënë
<ul style="list-style-type: none"> • Përzgjedh mjetet për të realizuar një krijim muzikor. • Përdor burime e gatshme për të realizuar një krijim muzikor. • Zbaton detyrën e dhënë.
Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin
<ul style="list-style-type: none"> • Bëhet pjesë e nismave për të zhvilluar aktivitete muzikore brenda dhe jashtë klasës.
Kompetenca personale
<ul style="list-style-type: none"> • Zhvillon besimin tek vetja gjatë veprimtarive të ndryshme muzikore. • Respekton punën e vet dhe të tjerëve • Bashkëpunon me të tjerët pavarësisht aftësive dhe nevojave.
Kompetenca qytetare
<ul style="list-style-type: none"> • Diskuton me të tjerët për çështje të ndryshme kulturore.
Kompetenca digjitale
<ul style="list-style-type: none"> • Njeh mjetet e përdorimit në muzikë: magnetofon, kompjuter etj.

3. Lidhja e lëndës së muzikës me temat ndërkurrikulare

Temat
ndërkurrikulare

lart janë tema madhore, me të cilat përballet shoqëria tani dhe në të ardhmen. Muzika ka një shumëllojshmëri të veprimtarive në jetën e përditshme dhe është e lidhur me shumë komponentë të arsimit. Kjo lidhje është e shumëfishtë sepse ajo jo vetëm merr në konsideratë shumë nga këto komponentë, por edhe kontribuon në realizimin e tyre. Kështu në shqyrtimin e temave ndërkurrikulare: *Identiteti kombëtar dhe njohja e kulturave; trashëgimia kulturore; të drejtat e njeriut; mjedisi*, ku nxënësi kontribuon edhe përmes aktiviteteve muzikore, duke shpalosur vlerat e kulturës së vet, duke respektuar dhe promovuar vlerat e kulturave të tjera, duke bashkëpunuar vetëm dhe në grup në aktivitete të ndryshme, duke dhënë kontributin e vet në mbrojtjen e mjedisit, duke u dhënë

zgjdhje situatave dhe problemeve të ndryshme muzikore/artistike, duke përdorur gjuhë të saktë muzikore për të komunikuar vlera dhe qëndrime për një bashkë jetesë paqësore ndërmjet kulturave, çështje që lidhen edhe me fusha të tjera që ata mësojnë.

Përmes projekteve të ndryshme në fushën e arteve, ata mund të komunikojnë dhe shprehen përmes gjuhës muzikore, për të krijuar një punë të vetën muzikore, duke eksperimentuar, zbuluar dhe zhvilluar më tej informacionin dhe idetë muzikore, duke organizuar krijimet muzikore sipas elementeve të gjuhës muzikore në një kontekst të caktuar historik dhe kulturor.

4. Lidhja e muzikës me fushat e tjera kurrikulare

Muzika është e lidhur me lëndët brenda fushës së saj, por edhe me fusha të tjera të nxëni në kurrikul. Melodia, ritmi, harmonia, dinamika, tempi, forma, historia etj., lidhen shumë mirë me lëndët e tjera artistike, brenda fushës, por disa koncepte studiohen në disa fusha të tjera në kontekstin e objektit të studimit që ata kanë, si: matematika, gjuha dhe komunikimi, shkencat shoqërore dhe natyrore, edukimi fizik, sporti dhe shëndeti, TIK-u. Kështu që në arsimin fillor, mësuesit përmes mësimin të shumë përmbajtjeve mësimore, duhet t'u japin mundësinë fëmijëve/nxënësve të konsolidojnë përvojat që ata kanë krijuar dhe që i sjellin në klasë, duke i pasuruar dhe duke u dhënë drejtim të mëtejshëm këtyre përvojave. Gjatë studimit të fenomeneve dhe dukurive muzikore, nxënësit duhet të zhvillojnë kompetencën e komunikimit dhe të përdorin drejt gjuhën dhe terminologjinë artistike. Nëse nxënësit shprehin rrjedhshëm mendimet e tyre rreth informacioneve muzikore në veçanti dhe atyre artistike në përgjithësi, ata zhvillojnë saktë kompetencën e komunikimit të gjuhës. Por njëkohësisht edhe lëndët brenda fushës së arteve kontribuojnë në zgjerimin dhe përpunimin e fjalorit artistik të nxënësve duke i nxitur ata të parashirojnë qartë dhe saktësisht idetë e tyre përmes komunikimit apo përmes diskutimeve mbi përshkrimin e punëve krijuese dhe shpjegimit të rezultateve të tyre e krijuar një fjalor artistik.

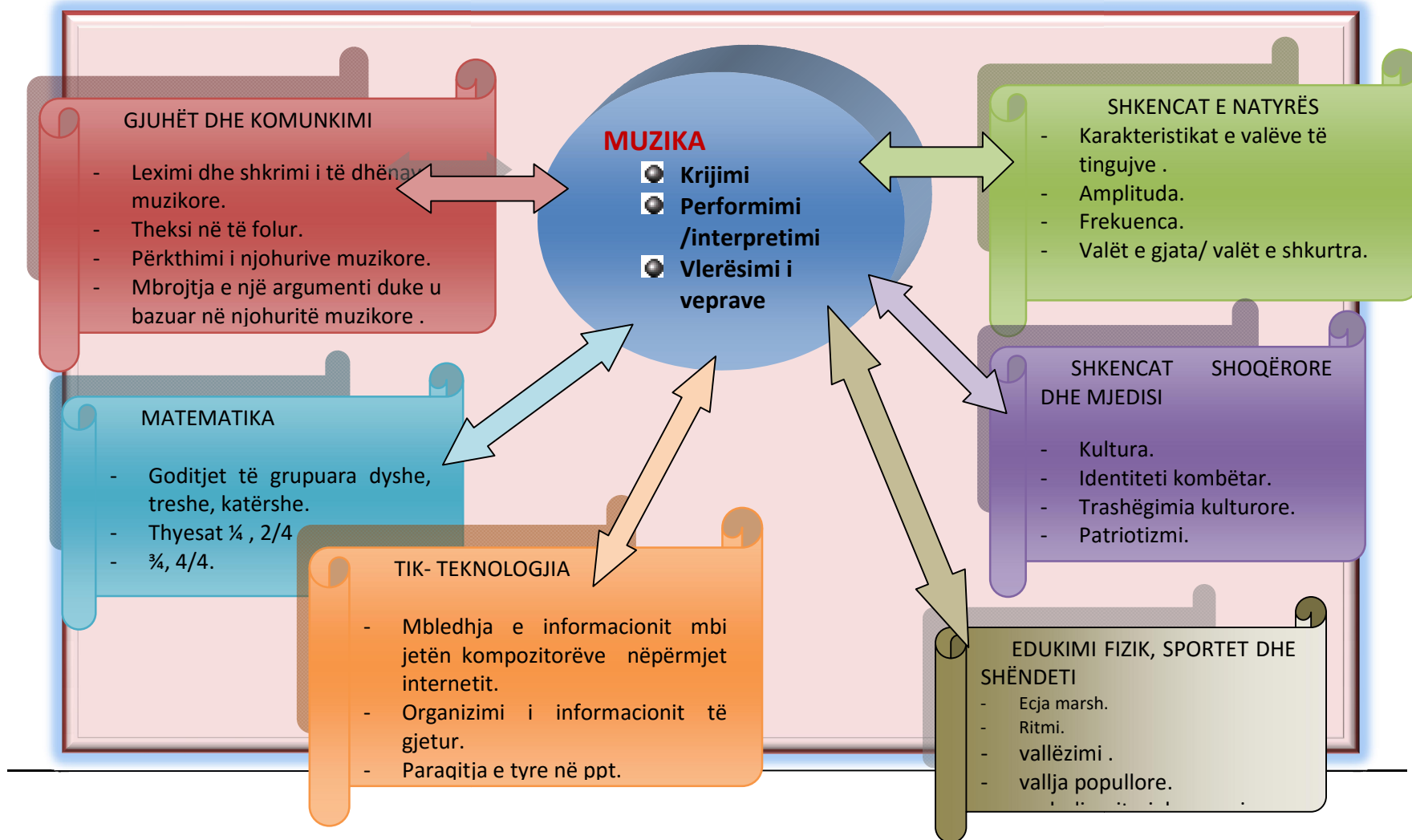
Studimi i muzikës lidhet me fushën e shkencave shoqërore, pasi nëpërmjet saj nxënësit marrin informacion mbi historitë e zhvillimit të arteve në periudha të caktuara historike në vende, kontekste dhe kultura të ndryshme. Duke hedhur vështrimin nga e

kaluara historike mund të marrin përgjigje si ka evoluar muzika. Kështu nëse nxënësit bëjnë kërkime dhe prezantojnë informacionet muzikore qartë, ata zhvillojnë kompetencën e komunikimit, digjitale, personale etj.

Fusha e arteve lidhet me fushën e shkencave natyrore, pasi disa teknika specifike të fushës së arteve zbatohen nëse njihen mirë ligjet e fushës së shkencave .P.sh. për të kryer lëvizjet e trupit një kërcimtar mund të arrijë performancën më të lartë, nëse njih mirë ligjet e dinamikës. Por njëkohësisht duke shfrytëzuar programet e arteve pamore nxënësi bëhet njohës i mirë i figurave dhe trupave gjeometrikë në hapësirë dhe plan.

Tik-u mbështet kërkimin e mjaft proceseve në fushën e arteve dhe lehtëson bashkëpunimin e nxënësve me njëri-tjetrin. Për shembull nëpërmjet përdorimit të Tik-ut nxënësit diskutojnë dhe ndajnë idetë e tyre mes njëri –tjetrit. Nxënësit mund të zbulojnë dhe vizualizojnë koncepte të ndryshme të fushës së arteve duke përdorur mjete për të ndryshuar për prezantimin e tyre.

Digrama 3: Lidhja ndërmjet muzikës dhe fushave të tjera

5. Kompetencat që formohen përmes tematikave

Bazuar në këtë kurrikul, lënda e muzikës synon të ndërtojë dhe zhvillojë 3 *kompetencat lëndës*, të cilat lidhen me kompetencat kyçe që një nxënës duhet të zotërojë gjatë gjithë jetës së tij dhe që përmbushen përmes njohurive të zhvilluara nëpërmjet 3 *tematikave kryesore*

Kompetencat e lëndës:

Kompetenca 1: Krijimi muzikor.

Kompetenca 2: Performimi/interpretimi muzikor.

Kompetenca muzikore 3: Vlerësimi i veprave muzikore.

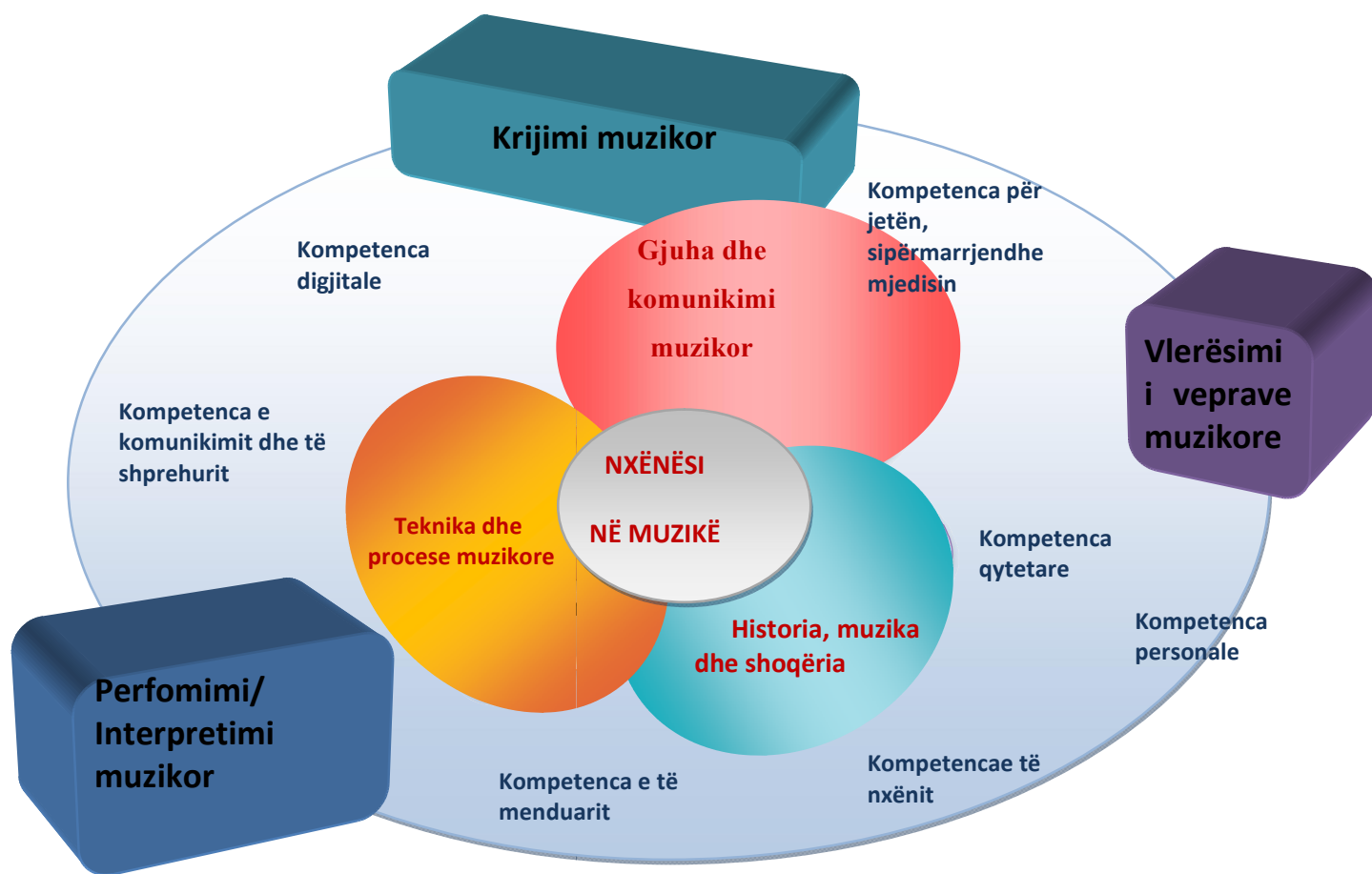
Tematikës e lëndës:

Tematika 1: Gjuha dhe komunikimi muzikor.

Tematika 2: Teknikat dhe proceset muzikore.

Tematika 3: Historia, muzika dhe shoqëria.

Digrama 4 : Kompetencat që formohen përmes tematikave

Tabela 1: Kompetencat e veçanta dhe përshkrimi i tyre

Kompetencat e veçanta	Përshkrimi i kompetencave
Krijimi muzikor	<p>Nxënësi :</p> <ul style="list-style-type: none"> - përdor ide të ndryshme, duke përdorur elementet dhe gjuhën muzikore; - eksperimenton duke zbuluar dhe zhvilluar më tej idetë e veta artistike; - organizon krijimin e vet muzikor, sipas elementeve të gjuhës muzikore; - ndan përvojat e veta krijuese me të tjerët.
Performimi/interpretimi muzikor	<p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - familjarizohet me përmbajtje të ndryshme të veprave të ndryshme muzikore (këngë /lojëra muzikore, fragmente muzikore); - njih dhe zbaton teknika dhe procese të ndryshme muzikore gjatë këndimit dhe luajtjes me instrumente; - respekton rregullat e performimit/interpretimit muzikor gjatë këndimit dhe luajtjes në instrumente; - ndan përvojat e veta performuese/interpretuese me të tjerë.
Vlerësimi i veprave muzikore	<p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - shpjegon me fjalor të thjeshtë këngë/lojëra dhe veprat muzikore të thjeshta.

6. Koha mësimore për tematikë për secilën klasë

Lënda e muzikës klasa e dytë zhvillohet për 35 javë mësimore me nga 1 orë secila.

Programi i lëndës së muzikës specifikon kohën (orët e sugjeruara) e secilës tematikë për secilën shkallë dhe klasë. Shuma e orëve sugjerues për secilën tematikë është e barabartë me sasinë e orëve vjetore, të përcaktuar në planin mësimor të arsimit bazë. Kjo ka si qëllim që, përdoruesit e programit të orientohen për peshën që zë secila tematikë në orët totale vjetore.

Tabela 2: Orë të sugjeruara për çdo tematikë

	Gjuha dhe komunikimi muzikor	Teknika dhe procese	Historia, muzika dhe shoqëria	Gjithsej orë
Klasa e dytë	8	22	5	35 orë

III. Përmbajtja e klasës së dytë

Në programin e lëndës muzikë për shkallën e parë janë paraqitur përmbajtjet e tematikave si më poshtë:

- *Gjuha dhe komunikimi muzikor.*
- *Teknika dhe procese muzikore.*
- *Historia, muzika dhe shoqëria.*

Këto tematika, janë bazë për të ndërtuar njohuri, shkathtësi dhe qëndrime e vlera. Tematikat janë bazë për të siguruar rezultatet e të nxënësve, sipas kompetencave muzikore, për çdo shkallë të paraqitura në tabelë në fillim të çdo tematike.

Përsecilën tematikë, sipas klasave të shkallës janë paraqitur njohuritë për secilën klasë të shkallës së parë (*klasa përgatitore, klasa e parë dhe klasa e dytë*). Aftësitë, qëndrimet dhe vlerat që duhet të demonstrojë nxënësi lidhur me tematikat përkatëse paraqiten vetëm në nivel shkalle për secilën shkallë.

Tematikat dhe renditja e tyre nuk do të thotë që përmbajtja vjetore, përgjatë vitit shkollor, duhet të zhvillohet e ndarë sipas tematikave në këtë renditje. Kombinimi, ndarja e njohurive dhe koncepteve muzikore në grupe temash e njësi mësimore, si dhe renditja e tyre është e drejtë e përdoruesve të programit (mësuesit dhe autorët e teksteve).

Për “përthimin” e programit të shkallës në tekste mësimore apo programe lëndore për çdo vit mësimor, aftësitë dhe orët e tematikave do të jenë të shpërndara në tematika dhe njësi mësimore të zhvilluara logjikisht.

REZULTATET E TË NXËNIT TË KOMPETENCAVE, SIPAS TEMATIKAVE, SIPAS SHKALLËVE SHKALLA E PARË, KLASA E DYTË

1.1 Tematika : Gjuha dhe komunikimi muzikor²

PËRSHKRIMI I TEMATIKËS:

Në këtë tematikë përmes situatave të të nxënit, nxënësi/ja kërkon, zbulon burime të ndryshme të dukurive dhe fenomeneve natyrore, burime që lidhen edhe me gjuhën muzikore. Ai/ajo fillon të kuptojë dhe të lidhë më pas këto dukuri edhe me elementete gjuhës muzikore. Ai /ajofillon të zbulojë dhe eksperimentojë mbi këto dukuri, duke ndërtuar njohuritë e para muzikore. Edukimi me ritmin dhe melodinë, fillon që në klasat parapërgatitore ku fëmijët zbulojnë elementet tingullore dhe ritmike nga mjedisi, i provojnë dhe i përjetojnë ato në forma të ndryshme përmes dëgjimit, krijimit, këndimit. Pra, dukuritë muzikore dhe muzika, përjetohe e zbatohen në forma konkrete.

REZULTATET E TË NXËNIT PËR KOMPETENCAT E LËNDËS:

- *Krijimi muzikor*: kërkon dhe zbulon elementet muzikore në mjedisin përreth e tyre, në natyrë dhe në muzikë; identifikon shumëllojshmëri burimesh ritmike dhe melodike (tingullore); imiton dhe demonstroi kuptimin e karakteristikave të tingujve muzikorë ose jo muzikorë; improvizon modele të ndryshme ritmike ose jo-ritmike.
- *Performimi/interpretimi muzikor*: interpreton gjatë këndimit, këngë dhe lojëra për fëmijë.; demonstroi gjatë luajtjes me mjetet trupore apo instrumentet fëminore me goditje se ka kuptuar elementet e ritmit dhe melodisë.
- *Vlerësimi i veprave muzikore*: shpreh qartë emocionet e veta ndaj muzikës; jep mendimin e vet gjatë shpjegimit emocional të këngës, duke përdorur gjuhë të thjeshtë muzikore; fillon të përdorë një fjalor të thjeshtë muzikor për t'u shprehur në mënyrë artistike; shpjegon me fjalë të

²Njohuritë dhe konceptet e kësaj tematike, do të trajtohen tek tematika e tretë “Historia, muzika dhe njeriu” nëpërmjet dëgjimit të fragmenteve të pjesëve muzikore ku dalin dukshëm njohuritë dhe konceptet muzikore të trajtuara në tematikën e parë. Përveç kësaj në tematikën e tretë nxënësit edukohen të dëgjojnë dhe jenë të vëmendshëm gjatë dëgjimit, jo vetëm për të zbuluar karakteristikat e tingujve, ritmeve, shpejtësisë apo ngjyrimit, por të zhvillojnë aftësitë për të identifikuar gjuhën muzikore në pjesët që dëgjojnë dhe edukohen për një dëgjim të shpeshtë dhe të drejtë të muzikës, duke arritur të ndjejnë emocionalisht veprën muzikore, duke gjykuar, vlerësuar dhe duke komunikuar me një gjuhë të thjeshtë rreth tyre.

thjeshta përjetimet e veta muzikore.

Njohuritë për realizimin e kompetencave të lëndës

Shkathtësitë për realizimin e kompetencave të lëndës

KLASA 2

› Ritmi dhe burimet e tij:

- Ritmi me dy goditje.
- Theksi në fjalët me dy rrokje.
- Theksi në muzikë dherrahjet me dy goditje.
- *Tempi* - shpejtësia e ritmit, *ngadalë –shpejt*.

› Tingujt e rregullt dhe tingujt e parregullt

- Tinguj muzikore.
- Tingujt që shkaktajnë zhurma.

› Vetitë e tingujve dhe karakteristikat e tyre:

- *i fortë – butë*.
- *i lartë - i ulët*.
- *i gjatë – i shkurtër*.

- Identifikon shembuj të *ritmit* me dy goditje *në mjedis* dhe më gjerë, duke kuptuar që ato kanë vetëm dy rrahje (goditje).
- Gjen *fjalë me dy rrokje* dhe kupton ku bie *theksi* gjatë shqiptimit të fjalës.
- Identifikon në vargjet e një vjershe, p.sh., *fjalët me dy rrokje*.
- Krijon modele me dy goditje dhe thekson goditjen e parë.
- Përjeton dhe percepton ritmin si fenomen muzikor, duke krijuar *simbole grafike* personale.
- Shpik/krijon modeletë thjeshta me dy goditje, duke përdorur zërin, objekte të ndryshme që prodhojnë ritëm, instrumentet me goditje, mjetet trupore.
- Përjeton rrahjen me dy goditje në muzikë, p.sh., *marsh*, duke rrahur/mbajtur ritmin me dy goditje, *këngë (2/4)* (njëri grupmban ritmine njëkëngeme instrumente me goditje, ndërsa grupi tjetër këndon këngën) etj.
- Identifikon përcakton karakteristikat dhe ndryshimet e tingujve që dëgjon në jetën e përditshme dhe nga muzika, duke i shpjeguar me fjalë të thjeshta, p.sh.:
Tingujt nga natyra - zëri i zogut dhe zëri i luanit (ndryshimet).
Zërat e njerëzve - zëri i gruas dhe zëri i burrit (ndryshimet).
Tingujt nga instrumentet - tingëllimi i instrumenteve me goditje të prodhuara vetë në shtëpi apo klasë; tingulli i një instrumenti muzikor, p.sh., violinës, dhe i kontrabasit (ndryshimet).
Tingujt që lëshon trupi - tingëllimi i mjeteve trupore (trokitje e trupit, duarve, këmbëve,

› Përdorimi i teknologjisë:

- Tinguj të prodhuar nga mjete të ndryshme nga mjedisi dhe teknologjike.

fiskëllima):

- Zbulon duke eksperimentuar mbi tingujt që krijojnë disa instrumente nga goditja: *tamburi, shkopinjë, zilka/këmbora, trekëndëshi* duke u shprehur me fjalët e tyre për ndryshueshmërinë e ngjyrimin të tingullit që dëgjon.
- Incizon tinguj të ndryshëm nga mjete të ndryshme teknologjike: magnetofon, kompjuter, etj.

1.2 Tematika: Teknika dhe procese muzikore

PËRSHKRIMI I TEMATIKËS:

Proceset muzikore që zhvillohen dhe përshkrijnë muzikën në tërësi janë: këndimi, luajtja në instrumente muzikore për fëmijë, përjetimi, interpretimi, dëgjimi muzikor, krijimi, improvizimi, analizimi të cilat zhvillohen nëpërmjet teknikave të ndryshme të kënduarit, luajtjes në instrument, të dëgjuarit etj. Përmbajtja e këngëve për fëmijë ka një tematikë të caktuar: *himni, atdheu, familja, shoqëria, këngët patriotike dhe festat e ndryshme* etj., si dhe *këngë/lojë muzikore dhe popullore*. Ato janë didaktike dhe kanë vlera artistike muzikore - poetike, të cilat edukojnë për një qëllim të caktuar, ndaj tematika e tyre është e detyrueshme. Këngët duhet të jenë të thjeshta për nga *shtrirja e regjistrimit vokal (zërit), melodia dhe ritmi*. Kryesisht tematika zhvillohet përmes procesit të këndimit dhe luajtjes me instrumente për fëmijë me goditje. Procesi i *këndimit* zhvillohet nëpërmjet mësimin të këndimit vokal si mënyrat e formësimit të zërit dhe të një kënduari të saktë në intonacion e ritëm, ndërsa procesi i *luajtjes me instrumente fëmijore* me goditje zhvillohet nëpërmjet mësimin të ritmit dhe teknikave të luajtjes. Instrumentet trupore, instrumentet me goditje dhe ORF do të jenë pjesë e shoqërimit të këngëve dhe improvizimit me to, apo të muzikës që nxënësit këndojnë, vallëzojnë dhe luajnë.

REZULTATET E TË NXËNIT PËR KOMPETENCAT E LËNDËS:

- *Krijimi muzikor*: demonstroi zbatimin e elementeve të gjuhës muzikore, gjatë krijimeve të ndryshme; komunikon njohuritë rreth gjuhës muzikore.
- *Performimi/interpretimi muzikor*: këndon duke respektuar teknikën e këndimit përmes rregullave të përcaktuara; interpreton këngë për fëmijë

duke i përshtatur tematikës së këngës; interpreton këngët me ndjenjë dhe emocion; performon lojërat muzikore duke ndihmuar në inskenimin e tyre.

- *Vlerësimi i veprave muzikore:* shpreh emocionet e veta për këngët apo lojërat muzikore që këndon; përdor elementet e gjuhës muzikore gjatë shpjegimit emocional; përjeton muzikën dhe përdor një fjalor të thjeshtë muzikor; respekton interpretimin dhe performimin e shokëve; ndan përvojën e vet artistike me të tjerët, respekton këngë të kulturave të tjera.

Njohuritë për realizimin e kompetencave të lëndës

Shkathësitë për realizimin e kompetencave të lëndës

KLASA PËRGATITORE

KLASA 2

› **Këndimi solo dhe në grup**

› **Rregullat e këndimit:**

- Hapja egojës.
- Frymëmarrja.
- Intonimi.
- Qëndrimi.
- Shqiptimi.

› **Këngë & Lojëra muzikore/popullore për fëmijë**

› **Mjetet trupore:**

- Duartrokitje të shuplakave.
- Duartrokitje të shuplakave mbi gjunjë.
- Përplasja e këmbëve.

› **Instrumentet me goditje**

- Tamburi.
- Shkopinjë.
- Zikla/këmbora.
- Trekëndëshi.

- Këndon këngëme tematika të larmishme (atdheu, familja, natyra, shoqëria, shkolla etj.), në kohët 2/4, 3/4, 4/4, me regjistër të thjeshtë vokal, me shtrirje brenda oktavës qendore, nga notat Do – Do².
- Respekton rregullat e këndimit gjatë të kënduarit.
- Respekton gjatë këndimit *ritmin, intonacionin, rregullat e këndimit*.
- Këndon këngë për fëmijë *solo dhe në grup*.
- Interpretin këngët e mësuara me emocion dhe ndjenjë.
- Këndon dhe performon sipas një koreografie të ideuar për *këngë – lojëra muzikore*.
- Këndon dhe interpreton lojërat muzikore *popullore* për fëmijë të krahinës ose më tej;
- Këndon dhe shoqëron këngët, lojërat muzikore, duke ndërthurur muzikën me lëvizjen;
- Përjeton përcjelljen ritmike tek këngët ose lojërat muzikore (*kryesisht me dy goditje*) përmes *duartrokitjeve me shuplaka*.
- Ndërton instrumente të thjeshta me goditje me materiale të ndryshme rrethore dhe shoqëron këngët dhe lojërat muzikore.
- Shoqëron lojërat muzikore dhe popullore me mjete trupore (shuplaka) apo me vegla me

- Glockenspili.

> Rregullat e luajtjes në instrument:

- Qëndrimi.
- Teknika të luajtjes me to.

goditje (shkopinj, tambur, zilka etj).

- Luan me instrumentet e thjeshta me goditje *tamburi, shkopinjtë, zikla/këmbora, trekëndëshi*.
- Eksperimenton mbi tingujt që lëshojnë instrumentet, duke zbuluar *ndryshueshmërinë e tingujve* që lëshojnë ato *përmes goditjeve*, p.sh., nga goditje në dy pjesë të ndryshme të tamburi *në qendër dhe në cep të saj, me goditje të lehta dhe të forta* (përfimi i dy tingujve të ndryshëm);
- Regjistron këngët dhe krijimet e tyre (imitime, këngë etj.) në magnetofonin e klasës, shkollës.

1.3 Tematika: Historia, muzika dhe shoqëria

PËRSHKRIMI I TEMATIKËS:

Mendimi dhe emocioni janë elemente të rëndësishëm në muzikë. Edhe muzika krijon emocione, që shprehin: dashuri, kënaqësi, keqardhje, gëzim, shpresë, mërzi. Edukimi përmes dëgjimit muzikor të këngëve apo fragmenteve të pjesëve të ndryshme muzikore kultivon tek nxënësit dëshirën për muzikën dhe i bën ata të vetëdijshëm ndaj muzikës që ata dëgjojnë.

Fragmente të vogla muzikore shqiptare dhe të huaja, përveçse krijojnë emocione të ndryshme tek nxënësi/sja, i ndihmon të kuptojnë gjuhën muzikore, të shprehen bukur dhe të vlerësojnë saktë *karakteristikave të ritmit, tingujve, ngjyrimit, dinamikës* duke përdorur fjalë të thjeshta. Gjithashtu, pjesë të ndryshme muzikore i vendos nxënësit të zhvillojnë më tej botën e krijimit dhe të shprehjes, ata njohin kompozitorë të ndryshëm,

pasurojnë njohuritë e tyre të përgjithshme të kulturës dhe njihen me shumëllojshmërinë e krijimeve artistike nga e kaluara dhe e tashmja, nga vendi dhe bota.

REZULTATET E TË NXËNIT PËR ÇDO KOMPETENCË TË LËNDËS:

- *Krijimi muzikor*: provon të improvizojë mbi një këngë apo melodi ritmin dhe karakterin duke përdorur elemente të tjera si trupin.
- *Performimi/interpretimi muzikor*: këndon dhe performon këngë dhe lojëra muzikore; komunikon mendimin e vet rreth këngës apo lojës muzikore; reflekton emocionet që i krijon një këngë, lojë muzikore apo pjesë muzikore gjatë interpretimit.
- *Vlerësimi i veprave muzikore*: bën lidhje ndërmjet asaj që përjeton dhe asaj që dëgjon nga një këngë, lojë muzikore apo fragment muzikor; shpreh mendimin e vet rreth këngës/pjesës që dëgjon; vlerëson interpretimin dhe performimin e të tjerëve; përdor një fjalor të thjeshtë muzikor; respekton mendimin e shokëve; merr pjesë në aktivitete të ndryshme brenda dhe jashtë shkollës përdor media (DVD, CD, magnetofon) për të reklamuar punën e vet dhe të të tjerëve; ndan përvojën e vet artistike me të tjerët.

Njohuritë për realizimin e kompetencave të lëndës

Shkathtësitë për realizimin e kompetencave të lëndës

KLASA 2

› Muzika dhe emocioni

- Tema nga filmi për fëmijë “ Tomka dhe shokët e tij”- Aleksandër Lalo.
- Këngë dhe lojra të ndryshme për fëmijë.
- Canaries - Elliott Carter.
- Fluturimi i brumbullit – N.R.Korsakov
- Marshi i martesës – F.Mendelson
- Can –can – Jachues Offenbach

- Kupton që kënga është forma më e thjeshtë muzikore.
- Dëgjon këngë dhe lojëra të thjeshta muzikore, duke shprehur emocionet lidhur me muzikën.
- Dallon muzikën e kënduar dhe muzikën e luajtur nga instrumentet.
- Shpreh emocionin e krijuar përmes tingujve muzikorë; përmes ritmit, përmes timbrit/ngjyrimit.
- Dëgjon me kujdes fragmente muzikore dhe kupton se mendimi muzikor shpreh një emocion njerëzor.
- Përcakton gjatë dëgjimit konceptet e mësuara: *i fortë – i butë (p-f); i lartë - i ulët; i gjatë i shkurtër, i shpejtë - i ngadaltë* në muzikë.
- Përcakton gjatë dëgjimit rreth *karakteristikave të ritmit, tingujve, ngjyrimit, dinamikës*, duke përdorur fjalë të thjeshta, në fragmente të vogla muzikore të huaja dhe shqiptare.

- Krijon gjatë dëgjimit simbole grafike për të prezantuar cilësitë e tingujve *i lartë – i ulët; i gjatë i shkurtër; i butë – i fortë, i shpejtë - i ngadaltë.*
- Diskuton gjendjen emocionale të krijuar nga muzika, duke përdorur fjalor të thjeshtë muzikor: *e gëzueshme, e trishtueshme, e qetë, dramatike, irrituar, marsh* etj.
- Respekton përjetimin dhe vlerësimin e shokut dhe të shoqes, lidhur me pjesët muzikore që dëgjon.

Qëndrime dhe vlera:

- Paraqet kuriozitet për fenomenet dhe dukuritë muzikore në natyrë.
- Eksploron dhe zbulon fenomenet dhe dukuritë muzikore, duke shprehur mendimin e vet ndaj këtyre dukurive.
- Tregon karakteristikat e ritmit dhe tingujve përmes përjetimit muzikor.
- Ndan idetë e veta për muzikën.
- Shprehet artistikisht për një pjesë muzikore.
- Tregon vetëbesim në aktivitete të ndryshme muzikore/artistike.
- Ka dëshirë për tu shprehur dhe komunikuar në mënyrë të pavarur.
- Merr pjesë aktive në veprimtaritë muzikore vetëm dhe në grup.
- Përdor imagjinatën dhe kreativitetin për të krijuar dhe interpretuar.
- Demonstron këmbëngulje në krijimet muzikore.
- Bashkëpunon vetëm dhe me të tjerë në një veprimtari muzikore.
- Respekton diversitetin ndaj kulturave të ndryshme.
- Tregon respekt për veten dhe të tjerët.
- Mban qëndrim ndaj këngëve dhe fragmenteve të ndryshme muzikore.
- Respekton trashëgiminë kulturore kombëtare dhe trashëgiminë e kulturave të tjera.
- Vlerëson dhe shpreh frymë bashkëpunimi dhe përgjegjësie gjatë këndimit apo krijimit muzikor.
- Tregon përqendrim dhe durim gjatë punëve krijuese dhe interpretuese.

IV. Udhëzime metodologjike

Përdorimi i metodologjive efikase në procesin e të nxënësve të muzikës është kusht në rritjen e cilësisë së arritjeve nga ana e nxënësve, duke idhënë secilit mundësinë të shfaqë dhe të zhvillojë potencialin muzikor/artistik. Organizimi i mirë i procesit të mësimin të muzikës do të thotë që nxënësit të vendosen në situata konkrete dhe praktike, ku ata përjetojnë dhe provojnë vetë dukuritë dhe fenomenet muzikore. Kjo arrihet vetëm nëpërmjet një motivimi të drejtë dhe përkundrejt zhvillimit të një kompetence të caktuar e cila arrihet nëpërmjet rezultateve të të nxënësve dhe tematikave përkatëse mësimore.

Mësimdhënia e muzikës, për nga vetë natyra, nënkupton një veprimtari krijuese, shprehëse, emocionale. Çdo përmbajtje dhe veprimtari mësimore muzikore, është e pëlqyeshme dhe krijon emocione, kur nxënësit drejtohen drejt saj në mënyrë të vetëdijshme, ç'ka u mundëson atyre shprehjen e potencialit të tyre intelektual/krijues dhe artistik në shumë aspekte.

Mësimdhënia e muzikës, synon gjithëpërfshirje dhe bazohet në mësimdhënien e nxënësve bazuar në kompetenca; mësimdhënien me në qendër nxënësin dhe mësimdhënien e nxënësve të integruar.

Nxënësit e një klase janë të ndryshëm, për nga mënyrën se si ata nxënë: individualisht, në grup, nën udhëheqjen e mësuesit, të pavarur, me anë të mjeteve konkrete etj.

Planifikimi dhe përzgjedhja e metodave të mësimdhënies në mësimin e muzikës mban parasysh:

- kompetencat kryesore të të nxënësve të muzikës;
- lidhjen konceptuale, ruajtjen e koherencës vertikale të njohurive e aftësive në kuptimin dhe ndërtimin e çdo njohurie dhe edukimi i çdo aftësie mbështeten në ato të mëparshmet;
- formimin dhe edukimin e aftësive bazë muzikore;
- rëndësinë e zbatimeve krijuese/interpretuese/vlerësuese muzikore, brenda dhe jashtë klases, të cilat lidhin konceptet muzikore

me situata të jetës reale;

- rëndësinë e përdorimit të mjeteve muzikore konkrete didaktike dhe ato të teknologjisë;
- veçoritë e interpretimit në mënyrë individuale dhe në grup;
- nevojën e individit për të nxënë gjatë gjithë jetës;
- rëndësinë e qëndrimit pozitiv ndaj lëndës së muzikës dhe vlerësimit të përdorimit të gjithanshëm të saj;
- nxitjen e bashkëveprimit mësues-nxënës në kuptimin që në procesin mësimor mësuesi dhe nxënësi janë plotësues të njëri-tjetrit.

Një mësimdhënie e mirëmenduar dhe e mirëplanifikuar, krijon kushtet e nevojshme për një nxënie të suksesshme dhe lehtëson, si punën e mësuesit, ashtu edhe atë të nxënësit. Kompetencat muzikore të përcaktuara në këtë program, zhvillohen nëpërmjet situatave të të nxënësve që kanë në qendër pjesëmarrjen aktive të nxënësve në muzikë. Ata janë aktivë kur përfshihen në veprimtari, zbulime, krijime ose simulime të njohurive, interpretime/performime, qëndrime dhe gjykime. Për të siguruar këtë pjesëmarrje aktive të nxënësve, mësuesi duhet të krijojë një atmosferë që i bën ata të ndihen të lirshëm dhe të zhdërvjellët për të zhvilluar njohuritë e tyre në muzikë.

Gjithashtu, është e rëndësishme që nxënësi të punojë me situata ku i kërkohen arsyetime apo përgjigje të pyetjeve të tilla si “..pse më pëlqen?”, “...” ku e kam dëgjuar më parë këtë melodi...?”, “...a është melodioze?”, “..çfarë ndodh nëse e këndojmë më lart?” etj. Në këtë mënyrë ai inkurajohet të reflektojë mbi veprimet e tij dhe të ndërmarrë situata të reja.

Projektet kurrikulare afatgjata lejojnë nxënësin të zbatojë njohuritë dhe aftësitë që zotëron nga njëra anë dhe nga ana tjetër arrin të krijojë lidhje integrale me lëndë të tjera në fushën e arteve dhe jashtë saj. Diskutimet gjatë realizimit të tyre janë mundësi shumë e mirë për realizimin e kompetencave muzikore/artistike, por mbi të gjitha të kompetencave kyçe.

V. Udhëzime për vlerësimin

Në përputhje me parimet e qasjes së të nxënësve bazuar në kompetenca, vlerësimi konsiderohet si element i mësimdhënies, i cili përqendrohet në nivelin e arritjes së kompetencave. Informacioni i siguruar nga vlerësimi, i ndihmon mësuesit të kuptojnë anët e dobëta dhe anët e forta të nxënësve në përmbushjen e kompetencave, u jep mundësitë për mirënjohje mësimdhënies dhe të pajisin nxënësit me informacionin përkatës për progresin e tij. Sigurisht është i domosdoshëm edhe vlerësimi i përmbajtjes lidhur me zotërimin e njohurive dhe demonstrimin e aftësive muzikore nëpërmjet treguesve të besueshëm për progresin e tyre (p.sh: vetëvlerësimi, interpretim i një liste këngësh dhe lojërash muzikore për fëmijë, portofol me punë muzikore, prezantim i krijimeve të ndryshme të realizuara).

Vlerësimi përshkon gjithë procesin mësimor dhe i shërben përmirësimit të këtij procesi. Në muzikë, ndryshe nga lëndët e tjera, mbështetet në parimin e krijimit individual, ku çdo nxënës posedon dhe zhvillon prirjet e veta të veçanta, duke u shprehur në mënyrë individuale. *Inkurajimi, imagjinata muzikore, shprehja origjinale dhe krijuese, përjetimi artistik, interpretimi dhe prezantimi* i punëve muzikore janë forma, të cilat ndihmojnë në vlerësimin e punës krijuese të nxënësve në muzikë dhe arte. Gjithashtu, pjesëmarrja individuale por edhe në grup, në aktivitetet artistike të ndryshme që organizohen në klasë, shkollë dhe në komunitet, janë pjesë e procesit të vlerësimit.

Vlerësimi mbështetet tërësisht në rezultatet e të nxënësve dhe objekt i vlerësimit janë puna për formimin e kompetencave muzikore tek nxënësit, që ai/ajo të jetë në gjendje të krijojë, performojë/interpretojë dhe vlerësojë saktë dhe bukur muzikën. Arritjet në fushën e muzikës dhe të arteve janë më shumë individuale, prandaj duhet edhe të vlerësohen si të tilla.

Kjo gjë bëhet në funksion të matjes së kompetencave muzikore, që arrin të zhvillojë dhe demonstrojë nxënësi gjatë procesit mësimor, vetëm ose në grup, përmes *të kënduarit, dëgjuarit muzikor, të krijuarit, të analizuarit të pjesëve artistike* etj.

Portofoli i nxënësit, është një tjetër mundësi vlerësimi, është një koleksion i punimeve përgjatë vitit shkollor në muzikë. Ai mund të përmbajë krijime, projekte kurrikulare, prodhime të ndryshme të CD-ve e DVD-ve në dobi të veprimtarive të ndryshme shkollore, etj.

Vlerësimi i nxënësve në shkallën e tretë dhe të katërt bëhet sipas kompetencave përkatëse që ata duhet të zhvillojnë.

VI. Materiale dhe burime mësimore

Gjatë mëimit të muzikës për realizimin e kompetencave, mësuesi përdor mjete didaktike dhe burime të ndryshme, të cilat nxënësi i dëgjon, i përjeton, i shikon, i përdor, etj. Ai/ajo përdor mjete vizuale, teknologji të nevojshme, jep ndihmat e veçanta, përshtat shembujtë ndryshëm muzikorë, krijon mjedisin për aktivitetet alternative etj. Teknologjia ka një ndikim të madh në muzikë duke ndihmuar nxënësit të zbulojnë dhe përjetojnë njëkohësisht këngë, lojëra muzikore, vepra muzikore të ndryshme, duke zhvilluar aftësitë e tyre në studimin e muzikës.

Mësuesi përdor fjalë dhe fjali të qarta, të sakta, kuptimore dhe me një fjalor të pastër të gjuhës muzikore. Mësuesi siguron qasje përmes përdorimit të teksteve dhe materialeve të përshtatshme me moshën dhe mundësinë e nivelit të të mësuarit. Ai/ajo u prezanton/sqaron nxënësve përmbajtjet e caktuara ose shkathtësitë që ata duhet të performojnë.

Mësuesi u krijon mundësi nxënësve të demonstrojnë apo prezantojnë me anë të medieve detyra dhe projekte të ndryshme.

Muzika studiohet përmes njohjes dhe përdorimit të mjeteve, materialeve, teknikave e procedurave specifike muzikore, p.sh.: instrumentet ORF, ndërsa për dëgjim muzikor, shikim të shfaqjeve për ndjekjen e pjesëve muzikore, këngëve përdoren magnetofoni, TV, CD dhe DVD .

Përveç materialeve shfrytëzohen edhe burime mësimore si teksti shkollor, interneti etj.

Disa nga mjetet më të përdorshme didaktike janë:

- *Mjetet pamore natyrore si:* objektet natyrore që shërbejnë për të demonstruar tingujt, zhurmat, etj.
- *Mjetet audiovizive si:* Tv, magnetofon, video, video-projektor, kompjuter, internet, CD, DVD.
- *Mjetet dëgjimore:* radio, magnetofon, kasetofonetj.
- *Mjetet verbale, tekstet si:* tekstet mësimore (të detyruara), libri i mësuesit, fletoret e punës, katalogë, albume që mund të përdoren në shkollë për të mbështetur punën e nxënësve dhe demonstruar vepra të ndryshme muzikore. Këto burime duhet të

diskutohen dhe vlerësohen nga stafi si një pjesë e planit të tyre për muzikën. Ky plan duhet të jetë i rëndësishëm për të përzgjedhur burimet e dyta, të cilat ndihmojnë për të mbështetur nxënësit në punët e tyre krijuese dhe performuese, si dhe në kryerjen e krijimeve të ndryshme.

- *Mjedisi mësimorski*:(klasa,kabinetet e muzikës etj.).